

**НОВІТНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА
РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я:**

Матеріали ХІХ міжнародної наукової конференції
Київ, 20 березня 2019 року – К.; КМУ, 2019. – 200 с.

Підписано до друку 15.03.2019 р.
Формат 32х45/4.

Наклад: 300 прим.
Друк: «ФО-П Сіренко О.В.»

рівня професійної компетентності та забезпечення професійної готовності до самостійної лікарської діяльності фахівців. Післядипломна освіта в Україні здійснюється в інтернатурі в очно-заочній формі. [4].

Отже, означені проблеми є найбільш актуальними та зумовлюють складний стан сучасної системи професійно-мовленнєвої підготовки лікарів у вищих медичних навчальних закладах України. Важко заперечувати доцільність та важливість наукового вирішення зазначених питань, практичне розв'язання та втілення яких буде спонукати майбутніх лікарів до ефективної професійно-мовленнєвої діяльності. Саме тому сучасний стан сформованості професійно-мовленнєвої компетентності лікарів гостро ставить проблему необхідності вдосконалення форм й методів професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх медичних спеціалістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бубнова Д. В. Концепція УМК по деловому и иностранному языку для студентов технического ВУЗа / Д. В. Бубнова // Проблеми оптимізації процесу викладання іноземних мов в вищих медичних закладах освіти: Тези всеукраїнської науково-практичної міжвузівської конференції. – Сімферополь, 2003. – С. 75.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – 2000. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1717-2000-%D0%BE>
3. Медицинское образование в мире и в Украине / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Поредерий, А. П. Волосовец, В. Ф. Москаленко и др.]. – Х. : ИПП «Контраст», 2005. – 464 с.
4. Шаповал С. Д. Методические аспекты последипломного образования и непрерывного профессионального развития врачей общей практики / С. Д. Шаповал, С. Н. Дмитриева, В. А. Одринский // Международный медицинский журнал : Специальный выпуск. – 2005. – № 5. – С. 157.
5. Towards the Assessment of Quality In Medical Education / World Health Organization. – Geneva : WHO, 1992. – 17 p.

І.В. Васильєва, О.В. Романюк

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ

Глобалізаційні процеси призводять до трансформації традиційних цінностей, ускладнення уніфікації метанарративів та їх легітимізації, неозначеності й швидкоплинності особистого та соціального буття, збільшують навантаження на людину, з одного боку, а, з іншого, подвоюють шанси на свободу, вибір. Людина ХХІ століття з перших свідомих кроків життя виліплює, виколісує й відшліфовує себе власноруч. Минув час беззаперечного впливу авторитетів, кумирів, реклами, ідеологій тощо. Сьогоднішня позбавляє людину можливості перебування в полоні інфантилізму, створюючи платформи для відповідальності за все і всіх. Однією з таких платформ стає й сучасна вища освіта, де реформування спонукає до постійної праці над вдосконаленням. Блаженний Ієронім Стридонський так тлумачив слова від Мф. 7:18 «не може дерево добре приносити плоди злі, а дерево зле приносити плоди добрі»: «Всяке дерево, що не приносить доброго плоду зрубують і кидають до вогню. Тож, з плодів їх розпізнає.»

Відомий вітчизняний релігійний філософ І. Ільїн стверджує, що «ніякий життєвий успіх не дарує людині ні насолоди, ні спокою. У неї не вистає внутрішнього органу для того, щоб бути щасливою. Цей внутрішній орган називається гармонією, тотальною «цілінокупністю» бажань і здібностей, єдністю інстинктів та духу, згодою між вірою та знанням» [1, с.312]. Цілісність людини, тим більше сучасної, неможлива без її ґрунтовної гуманітарної освіти, зокрема, вивчення філософії; біоетики; основ християнської, ісламської, буддистської тощо етики; навиків логічного, послідовного прогресивного й перспективного мислення; історії; філології, тобто освоєння наук, які вивчають досвід буття людини в соціокультурному й особистісному контексті.

Між тим, світ ринкової економіки все більше і більше вимагає акреції і вдосконалення саме професійних знань, якостей і вмінь людини. В межах однієї

професії цивілізація накопичила стільки знання, що людина вже неввозмо її опрацювати й усвідомити. Починається внутрішній, а згодом і загальний протест проти необхідності вивчати загальноосвітні (ціннісні й поведінкові) дисципліни. Можемо дискутувати про лінощі сучасного молодого покоління, про застарілу інформацію в підручниках гуманітарних дисциплін, про забавки і розкоші навколишнього життя які манять сильніше ніж шлях пізнання. Факт залишається фактом: вже певний час наростає протиріччя між важливістю для молодого людини навчитись вибудовувати особистісний і соціокультурний власний простір, чому вчать соціальні й гуманітарні дисципліни та «нестачею часу» на їх опанування і сподівання, що без цих знань можна щасливо прожити, а ще, стати ПРОФЕСІОНАЛОМ.

Поки люди, які пристали до останньої точки зору не заповнили владну вертикаль, у сучасної молоді є шанс на гармонійну цілісність. Поки люди, які пристали до першої точки зору мають мужність боротись за гуманізацію світу шляхом гуманізації освіти, у сучасної молоді є шанс на гармонійну цілісність.

Так, освітяни-ентузіасти вводять в освітню програму вищих навчальних закладів професійного спрямування нові елективні курси гуманітарного змісту; створюють і опановують нові гуманітарні й гуманні методики виховання, викладання, комунікації студент-викладач тощо. Створюються й кріпнуть студентські наукові гуртки, набирають обертів викладацько-студентські волонтерські рухи. З освіти викорінюються засоби й методи, що суперечать гуманістичним ідеалам і цінностям освіти та виховання.

Останні два століття в результаті примату ринкової економіки, становлення приватної власності та загострення конкуренції за матеріальні блага, життя людини уподібнилось до змагань. У цих запаморочливих перегонах забувається ціль людського буття: вже ніхто не згадує про велич життя як такого, про щастя як таке, про цінність міжособистісного спілкування, про радість від безкорисної допомоги іншому, про безліч інших речей, які дозволяють еволюціонувати душі людини. І вже ніхто не дивується масовим самогубствам молоді в Японії, почастиванням випадків стрілянини у навчальних закладах США, булінгу у вітчизняних освітніх закладах. Не має сенсу звинувачувати батьків і навчальні заклади. Це теж, доречі, результат особистої свободи й особистого вибору.

На наш погляд, протиріччя між питанням бути чи ні гуманітарній складовій у професійній освіті рано чи пізно «вибухне»; на випадок програшу гуманітарії мають підготувати для прийдешніх поколінь варіанти рятівних програм збереження гармонійної цілісності людини; гуманітарії у рамках професійної освіти мають зробити знання зі своїх наук привабливими, легкими у вивченні, корисними для використання у побуті та конкретній професії. Як ми вже неодноразово зазначали, варто робити наголос на профілізації гуманітарного знання [2], посиленні міждисциплінарних зв'язків [3], на врахуванні особливостей сучасної історичної епохи [4], пошуку шляхів ознайомлення студентів не лише з базовими поняттями соціально-гуманітарних дисциплін (в межах урізаних горлових годин), а й, принаймні, надавати час для практичного ознайомлення з ключовими першоджерелами, тобто тими витворами людської думки, що вплинули на еволюцію всієї цивілізації, тими творами, завдяки яким людина є такою, якою є.

Висновки. Чим більший попит на ринку праці має твора діяльність як працеголізм, чим менше попит у окремої людини до самореалізації в особистому, а не лише професійному, житті, тим менше шансів у гуманітарній складовій жити в межах профільної освіти.

1. Ільїн І.А. Путь к очевидности. – М.: Республика, 1993. – 431 с.
2. Васильєва І.В. Релігія та освіта в контексті духовного становлення сучасної людини // Практична філософія, 2014, № 1. – С. 157-163.
3. Васильєва І.В. Методологічні аспекти філософії медицини та вищої медичної освіти // «Гуманітарні виміри трансформації сучасної вищої медичної освіти»: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17-18 травня, 2018, м.Київ – С. 39-41.
4. Романюк О.В. Становлення суб'єкта навчання в процесі соціалізації в освітньому просторі // «Гуманітарні виміри трансформації сучасної вищої медичної освіти»: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17-18 травня, 2018, м.Київ – С. 28-29.

**Вячеславова О.А., к.філос., доцент кафедри філософії,
біоетики та історії медицини, НМУ ім. О.О.Богомольця**

ТЕОРЕТИЧНА СКЛАДОВА У СТРУКТУРІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

З впровадженням нових стандартів вищої медичної освіти стала очевидною наявність певного дисбалансу між зростанням вимог до навчання майбутніх лікарів та існуючою системою професійної підготовки, яка мусить давати відповіді на виклики компетентнісного підходу. Можна вітати ті нові навчальні курси, зокрема, присвячені формуванню навичок лікарської комунікації, які вже запропоновані в межах університетської освіти. Безсумнівно, вони будуть корисними для студентів, ураховуючи, що донедавна ця ланка освітнього процесу не була предметом систематичної філософської уваги укладачів навчальних планів. Разом з тим, педагоги гуманітарних кафедр, зокрема кафедр філософії, завжди розглядали формування комунікативної культури студентів-медиків як одне із надзавдань, що підлягає вирішенню під час опанування філософських дисциплін. Тому варто сьогодні комплексно поглянути на зазначене питання, аби побачити проблемні аспекти комунікативної підготовки лікарів.

По-перше, зазначимо, що, за визнанням дослідників, існує запит на методологічне опрацювання проблематики комунікативної компетентності лікаря, запит на формування методологій розвитку лікарських комунікативних здатностей [1]. По-друге, серед наукових праць, присвячених зазначеній темі, абсолютно домінують психологічні розвідки, що начебто зрозуміло, ураховуючи емпіричний потенціал психології спілкування. Проте чи лише психологія має тут своє дослідницьке поле і методи впливу? Чи достатньою для роботи із студентами є проста емпірична дескрипція комунікативних властивостей, передбачених професією лікаря (емпатія, тактовність, етичні настанови і т. ін.)? А як оцінювати ситуацію, коли на семінарі під час обговорення емпатичної складової клінічного мислення лікаря від студента чуєш: «...а нам викладач-клініцист говорив, що емпатія тільки заважає у практичній діяльності лікаря...»? Або і більше того: «Та скільки можна про ту етику?». А на викладацьке запитання «чому медицина є не лише природничою, а й гуманітарною наукою», від студентки одержуєш відповідь: «Тому, що лікарі спілкуються із своїми колегами...». Чим це продиктовано: страхом перед майбутнім пацієнтом? Чи завчасною, дуже заздалегідь – нелюбов'ю до нього? Такі «обміни думками» мали місце під час роботи із студентами 3 курсу лікувального факультету (інтелектуальною «елітою») за дисципліною «Теорія пізнання та медицина». На нашу думку, не брак навичок комунікації є підґрунтям зазначеного, а певні світоглядні вади.

Показово, що структура комунікативної компетентності лікаря відтворює структуру світогляду: дослідники виокремлюють в ній когнітивну, ціннісно-мотиваційну і практичну складові або теоретичну, практичну та особистісну складові [2]. Отже, коли йдеться про навчальний процес в медичному університеті, то перед нами насамперед стоїть завдання забезпечити студентів *системою знань* у галузі професійної комунікації, зробити освітній процес комунікативно змістовним. Аби студенти могли одержувати яскравий комунікативний досвід і розвивати його, ми мусимо створити до того теоретичне підґрунтя, адже складність і навіть підступність проблематики комунікації полягає в тому, що ми всі «вміємо говорити» і «вміємо спілкуватись», тобто, маємо певні спонтанно сформовані навички у галузі мови / мовлення та спілкування (добре сформовані чи ні, то вже інша справа) і користуємося ними